

Anem de vacances: el turisme fins al 1936

Ara que som a l'estiu, època d'oci i de vacances, hem cregut interessant de fer una petita mostra on exposar l'evolució del turisme, centrant-nos en el període que abasta des del segle XIX fins als anys trenta del segle XX, principalment al continent europeu i més concretament al nostre país.

Els orígens del turisme es remunten al que s'anomena el *Grand Tour*, que va tenir la seva època d'esplendor entre mitjans del segle XVII i la dècada de 1840. Especialment popular entre els joves anglesos de classe mitjana-alta, es tractava d'un viatge d'instrucció i intercanvi cultural de llarga durada, que passava per gran part d'Europa, des d'Anglaterra, França o Itàlia, passant pels Països Baixos, Alemanya, Àustria i Suïssa. Posteriorment, a més de l'enriquiment cultural, en el turisme es buscava el descans, la diversió o la cura de la salut amb un preu a l'abast d'un sector més ampli de la població. En aquest sentit, un personatge cabdal fou Thomas Cook, que l'any 1841 va dur a terme el primer viatge organitzat de la història i el 1861 creà la primera agència de viatges, Thomas Cook and Son, actualment encara vigent.

El turisme com el coneixem avui dia neix entre finals del segle XIX i inicis del XX com a conseqüència de la Revolució Industrial, època en què es consolida la classe burgesa, s'amplien les línies fèrries i l'ús del vapor per a la navegació redueix el temps dels desplaçaments. Tot això, juntament amb el creixement del poder adquisitiu i la possibilitat de gaudir de més temps de lleure, fa que viatjar sigui cada cop més assequible a un major nombre de persones.

Els documents triats per a la mostra són un exemple de la diversitat de materials que conserva la Biblioteca de Catalunya. Així doncs, podreu trobar des de guies i plànols dels països i ciutats a visitar, fins a documentació de caràcter més personal com ara diaris de viatge i llibretes de notes, o bé records dels viatgers (bitllets, postals, prospectes de llocs visitats, etc.). També hi hem incorporat fullets publicitaris relacionats amb el turisme: creuers, balnearis, excursions i mitjans de transport.

Esperem que aquesta selecció us permeti gaudir d'un viatge al turisme del passat a través d'aquests documents.

Comissàries:

Victòria Casals
Vanessa Torres

1. Els precedents del turisme

-*Belgique - Hollande*. Paris: Librairie Hachette, 1921

-Karl Baedeker. *Allemagne : manual du voyageur*. Leipzig: Karl Baedeker, 1914

-Antonio María Segovia. *Manual del viajero español, de Madrid a París y Londres...* Madrid: Impr. de Gabriel Gil, 1851

-*Vienna and environs*. Berlin: Grieben, 1928

-Charles Alvin Gillig. *Charles A. Gillig's guide to London...* London: United States Exchange, [1888]

-Aristide D. Tani. *Nuova Guida di Roma e suoi dintorni*. Roma: Enrico Verdesi, [19--?]

-*Suisse*. Paris: Librairie Hachette, 1920

-*Guide Michelin : services de tourisme*. Paris: Michelin & Cie, [1932]

-Victor-Jean Adam. *Plaisirs et déplaisirs de la campagne et des voyages*. Paris: V. Turgis, [ca. 1850]

-Recorregut del Grand Tour. Dins de: *Europe: the Grand Tour! : an uncommon guide*. New York: McGraw-Hill, 1967

-*La Revista de Viajes : periódico ilustrado consagrado al turismo*. Madrid, núm. 23 (julio-septiembre, 1929)

-Bitllets, assegurances i prospectes de viatges de l'agència Thomas Cook & Son

2. Les guies turístiques i la seva evolució

-J. Roca. *Barcelona en la mano*. Barcelona: E. López, 1884

-J. M. Folch i Torres. *Barcelona, Cataluña y sus establecimientos minero-medicinales : guía práctica para el turismo*. Barcelona: Establ. Gráfico Thomas, 1916

-*La Costa Brava*. Barcelona: CEC, 1932

-A.B.C.E. *Diversión de ciudadanos, norte seguro de forasteros y estrella luciente de Barcelona*. Barcelona: [s.n.], 1802

-A.B.C.E. *Manual de Forasteros...* Barcelona: Garriga y Aguasvivas, 1819

-*Tarragona*. Tarragona: Ayuntamiento de Tarragona, [s.a.]

-J. M. Folch i Torres. *Barcelona : itinerarios para visitar la ciudad...* Barcelona: Establ. Gráfico Thomas, 1914

-Luciano García del Real. *Barcelona: guía Diamante = guide Diamant*. Barcelona: Librería de Francisco Puig, 1909

-J. M. Folch i Torres. *Barcelona : 1921 : guía práctica para el turismo*. Barcelona: Labraña Impresores, [1921?]

-Tomás Bertran Soler. *Itinerario descriptivo de Cataluña*. Barcelona: Impr. de Oliveres H., 1847

-Manuel Vallvé. *Barcelona*. Barcelona: Edita, 1929

-Artur Osona. *Guia general de las montañas del Montseny*. Barcelona: Imp. de La Renaixensa, 1880

-*Itinerario de la mayor parte de los caminos y veredas de las cuatro provincias de Barcelona, Tarragona, Lérida y Gerona...* Barcelona: En la Imp. de M. Texéro, 1838

-Felipe Fernández de Cuevas y Vives. *Guia automovilista de Cataluña Saveuc*. Barcelona: [s.n.], [1930?]

-*Excursiones por carretera : distancias y nomenclátor de las poblaciones de Cataluña: gráficos de ruta*. Granollers: Alpina, [19--?]

-Joaquín María de Navascués y de Juan. *Guia de Tarragona*. Madrid: Patronato Nacional del Turismo, 1932

-Soci del Centre Excursionista del Vallès. *Del Tibidabo a Andorra a peu, en vuit jornades*. Sabadell: [s.n.], 1927

-E. Canivell. *Montserrat : álbum, guía, plano, historia de la célebre montaña...* Barcelona: Tip. La Academia, [1898?]

-*Catalunya, guia de l'estiuejant = Cataluña, guía del veraneante*. Barcelona: Àgora, [191-?]

3. Les memòries dels viatgers

-Charles Rivington. *Notes of an excursion through the Netherlands and up the Rhine to Wiesbaden and Frankfurt*. Juliol-agost de 1828

-Charles Darwin. *Mi viaje alrededor del mundo*. Vol. 2. Valencia: F. Sempere y Ca., [19--]

-Mary Omsby. Diari de viatges en anglès. 1824-1838

-Apel·les Mestres. Llibreta de notes de viatge. 1874-1875

-Jacint Verdaguer. Anotacions d'una estada al Vallespir. 1879-1880 (aprox.)

-R. Leveroni. *Mallorca : febrer*. 24 febrer-4 març 1942

-Armand Pin de Latour. Dietari d'una excursió a Mallorca y Cabrera a bordo del Mariucha. Juny de 1913

-Pere Coromines. Quadern dels viatges a París. 1924-1930

-Enrique Blanco. *Boston – Barcelona : un campament a l'Atlàntic*. Barcelona: Josep Montesó, 1931

-Joan Marín Balmas. *De París a Barcelona passant per Honolulu*. Barcelona: Llibreria Catalònia, 1929

-Mr. Woodhouse. *A voyage to Middleburg and other parts of Zealand*. Zealand, del 18 d'agost al 28 de setembre de 1747

-Vicente Blasco Ibáñez. *Oriente : viajes*. Valencia: Prometeo, [1924?]

-Rafael Peralta Maroto. *Recuerdos de un viaje de Barcelona a Manila en el vapor "Reina Mercedes"*. 10 de setembre-12 d'octubre de 1878

-Rafael Peralta Maroto. *Apuntes de un viaje por el pais de Igorrotes en la isla de Luzón (Filipinas)*. 1879-1882

4. Records de cada viatge

-Mostra de postals de diversos països d'Europa

-Bitllets i horaris de trens

-F. Flos i Calcat en vaixell en una excursió per l'Ebre [191-]

-*One day in Montserrat : tourist guide*. [S.l.: s.n.]

-Etiquetes d'hotels

-Tiquet d'accés al balneari de Wiesbaden (1882)

-*Record del Santuari de la Mare de Déu de Núria : àlbum de 28 vistes*. [S.l.: s.n.]

-*Álbum recuerdo de Paris*. Paris: E. Rosseau, 1910

-*Portfolio fotográfico de España*. Barcelona: A. Martín editor, [1905 o post.]. Números dedicats a Barcelona i Lleida

5. Guies, mapes i plànols

-Plànols, guies i prospectes turístics de Catalunya i Balears

-Plànols i guies d'Espanya

-Plànols i guies de diversos països d'Europa: França, Regne Unit, Itàlia i Alemanya

6. La publicitat turística

-Gran Hotel Internacional. Barcelona. Paseo Colón. (1888)

-Prospectes de diversos hotels d'Europa

-Prospectes de balnearis de Catalunya

-Prospectes de creuers

-Fulletls publicitaris d'esports d'hivern

-Excursion a Chamonix (Mont-Blanc). Eté 1896

-Fullet turístic de Sitges

Biblioteca de Catalunya

Carrer de l'Hospital, 56

08001 Barcelona

Tel. 93 270 23 00

Fax 93 270 23 04

A/e: bustia@bnc.cat

<http://www.bnc.cat>

De dilluns a divendres, de 9 a 20 h

Dissabtes, de 9 a 14 h

**Biblioteca
de Catalunya**

**Anem de vacances:
el turisme fins al
1936**

**De l'11 de juliol a
l'11 de setembre de 2013**

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura